

REMISSVAR

2022-07-01

Dnr: BO 2022-0101

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Straff för deltagande i en terroristorganisation (Ds 2022:6) (dnr Ju2022/01335)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige.

Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till vissa övergripande synpunkter.

Övergripande synpunkter

Utredningens analyser av konsekvenser för barns rättigheter

Det underlag som finns i utredningen är inte tillräckligt för att en bedömning ska kunna göras av om de förslag som läggs är motiverade och väl avvägda utifrån olika relevanta perspektiv för barn. Det är viktigt att förslag som rör barn föregås av noggranna överväganden när det gäller konsekvenser för barn och att bedömningar av barnets bästa görs. Barn har särskilda rättigheter och befinner sig på grund just av att de är barn generellt sett i en särskilt utsatt position.

FN:s barnrättskommitté har i sin allmänna kommentar nr 14 om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa konstaterat att begreppet "barnets bästa" bland annat innebär ett tillvägagångssätt. Punkterna 46-99 innehåller ledning för tillämpningen, dvs. bedömning och fastställelse av barnets bästa.¹

Vad gäller barnets bästa som ett tillvägagångssätt slår regeringen fast bland annat följande i propositionen till inkorporering av barnkonventionen: Principen är också ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser. Den aktuella principen innebär att när ett enskilt barn eller en grupp barn kommer att påverkas av ett beslut, måste beslutsprocessen innehålla en utvärdering av eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barnet eller barnen. I beslutet ska beslutsfattaren dessutom motivera på vilket sätt hänsyn har tagits till barnets bästa, dvs. vad som beslutsfattaren ansett vara barnets bästa, vilka kriterier detta grundas på och hur barnets intressen vägts mot andra intressen, vare sig dessa handlar om övergripande policyfrågor eller enskilda fall.²

I propositionen betonas också (med en hänvisning till vad som uttrycks i strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige, proposition 2009/10:232) att det är

¹ CRC/C/GC/14.

² Prop. 2017/18:186 s. 96.

viktigt att hela lagstiftningskedjan, från utredningsdirektiv till beslut i riksdagen, präglas av ett barnrättsperspektiv. Det är viktigt, anges det, att barnets rättigheter uppmärksammas och fångas upp på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen i de fall där det kan vara av relevans.³

Barnombudsmannen saknar uppgifter om på vilket sätt barnets bästa i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen har bedömts i utredningens arbete, samt tydliga analyser av konsekvenser för barn och barns rättigheter. Det saknas vidare uppgifter om på vilket sätt utredningen har tagit del av barns åsikter och beaktat dessa vid bedömningarna, eller varför man inte funnit skäl att ta del av barns åsikter. Att barn och unga får komma till tals i alla frågor som rör dem är en av grundprinciperna i barnkonventionen, se artikel 12. Barns åsikter kan inhämtas på olika sätt, inte bara genom direkta samtal med barn utan även genom att exempelvis ta del av forskning eller liknande där barns åsikter framgår. Artikel 12 gäller också i författningsarbete och det är viktigt att hänsynstagandet till konventionens olika delar kommer till uttryck i förarbeten.

Barnombudsmannen ser även ett behov av ett fördjupat resonemang kring att barn kan vara av särskilt intresse vid rekrytering in i terroristorganisationer och riskerar att utnyttjas. Att kriminalisera deltagande kan göra det attraktivt för terroristorganisationer att i större utsträckning rekrytera barn, då barn under 15 år inte kan dömas till straff och när barn mellan 15–17 år döms för brott blir straffen kortare på grund av reducerat straffvärde. Deras ålder, beroende av vuxenvärlden och utsatthet ger dem i det här fallet en särskild position som särskilt skyddsvärda⁴, vilket behöver speglas tydligare i lagstiftningen och dess förarbeten.

Föredragande i ärendet har varit juristen Li Melander. I den slutliga handläggningen har även t.f. biträdande avdelningschef Tove Björnheden deltagit.



Elisabeth Dahlin
Barnombudsman

³ Prop. 2017/18:18 s. 95.

⁴ Barnombudsmannen (2018). Barn och unga som involveras i våldsbejakande extremism, En kunskapsöversikt om barn inom höger-, vänster- och islamistisk extremism.